

CRNA GORA

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

TEL: +382 (0)20 406-700
FAX: +382 (0)20 406-702
E-MAIL: ekip@ekip.me
www.ekip.me

Broj: 0102-8328/4

Podgorica, 22.12.2017. godine

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, na osnovu člana 11 stav 1 tačka 18, člana 14 stav 5, člana 32, čl. 63-79, Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl.list Crne Gore“ br. 40/13, 56/13 i 2/17), Odluke o relevantnim tržištima usluga, br. 0303-7119/4 od 28.12.2016. godine, člana 196 Zakona o opštem upravnom postupku („Sl. list RCG“, br. 60/03, 32/11) i člana 161 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 056/14, 020/15 i 037/17), uz pribavljeno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije 01-334/2-16 od 31.12.2016. godine o osnovanosti pokretanja analize ovog tržišta i mišljenja broj 02-254/2 od 15.09.2017. godine na nacrt analize tržišta i Odluke o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj 0902-7938/2 od 26.10.2017. godine („Sl.list Crne Gore“ br. 73/17 od 03.11.2017. godine) nakon sprovedenog postupka analize tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, na sjednici Savjeta održanoj dana 22.11.2017. godine, donijela je

RJEŠENJE

1. **Crnogorski Telekom A.D. Podgorica** određuje se za operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu Veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište.
2. Operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog rješenja određuju se sljedeće regulatorne obaveze:
  - 2.1 Obaveza objavljivanja podataka;
  - 2.2 Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
  - 2.3 Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
  - 2.4 Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja.
  - 2.5 Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.
3. Način, uslovi i rokovi sprovođenja regulatornih obaveza iz stava 2 dispozitiva ovog rješenja propisani su dokumentom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost "Analiza relevantnog tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište" koji je u cjelosti sastavni dio ovog rješenja, a operator iz stava 1 ovog rješenja dužan je u potpunosti izvršavati sve određene mu regulatorne obaveze.

4. Danom ispunjenja obaveza iz stava 2. i 3. dispozitiva ovog rješenja prestaje da važi rješenje Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost broj 0102-5723/1 od 19.11.2013. godine.
5. Ovo rješenje stupa na snagu danom uručenja operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog rješenja.
6. Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku.

O B R A Z L O Ž E N J E

Zakonom o elektronskim komunikacijama (u daljem tekstu: Zakon), članom 11 stav 1 tačka 18 propisana je, između ostalih, i nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore (u daljem tekstu: Agencija) da sprovodi analizu relevantnih tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za spriječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora. Članom 14 Zakona utvrđena je u konkretnom slučaju nadležnost Savjeta Agencije za donošenje ovakvih odluka.

U cilju obezbjeđenja konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija u Poglavlju VI – Zaštita konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija (članovi 63-80) Zakona definisan je postupak analize tržišta usluga elektronskih komunikacija, određivanja i analize relevantnih tržišta, određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom i određivanje regulatornih obaveza, kao i skup regulatornih obaveza koje se mogu naložiti operatoru sa značajnom tržišnom snagom. Osnovni cilj postupka analize relevantnog tržišta je utvrđivanje efikasnosti tržišne konkurencije na tom tržištu, tj. postojanje jednog ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu. Na osnovu rezultata sprovedene analize određuju se, zadržavaju, mijenjaju ili ukidaju mjere iz članova 71 do 77 Zakona, pri čemu Agencija uzima u obzir načelo racionalnosti i proporcionalnosti, uz obrazloženje naređenih mjera.

Agencija, shodno članu 64 stav 3 Zakona, vrši analizu relevantnih tržišta i utvrđivanje značajne tržišne snage, u skladu sa Zakonom, uzimajući u obzir preporuke, mišljenja i smjernice odgovarajućih organa i organizacija Evropske Unije, odnosno drugih relevantnih međunarodnih organa ili organizacija. U skladu sa navedenom odredbom Zakona, bez dokazivanja kumulativne ispunjenosti tri kriterijuma (Test tri kriterijuma), može se vršiti *ex-ante* regulacija relevantnih tržišta iz preporuka Evropske Komisije. Evropska komisija je 9. oktobra 2014. godine usvojila Preporuku 2014/710/EC o relevantnim tržištima na području elektronskih komunikacija koja podliježu *ex-ante* regulaciji u skladu sa Direktivom Evropskog parlamenta i Evropskog savjeta o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge. Preporukom je, između ostalog, definisano i tržište Veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, što znači da je Evropska komisija zaključila da su da su na relevantnom tržištu istovremeno zadovoljena potrebna tri kriterijuma, i na taj način utvrdila da je relevantno tržište podložno prethodnoj regulaciji u većini zemalja Evropske unije. Navedeno tržište shodno Preporuci odgovara dosadašnjem tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou veleprodaje

U skladu sa navedenom preporukom Evropske Komisije i članom 64 stav 2 Zakona, Savjet Agencije je donio Odluku o relevantnim tržištima usluga broj 0303-7119/4 od 28.12.2016. godine, koja su podložna prethodnoj regulaciji. Prije donošenja navedene odluke Agencija je, shodno članu

65 Zakona, pribavila pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije broj 01-334/2-16 od 13.12.2016. godine o osnovanosti pokretanja ovog kruga analize tržišta.

Odlukom o relevantnim tržištima usluga su utvrđena relevantna tržišta usluga podložna prethodnoj regulaciji, među kojima je i tržište veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, koje shodno Preporuci 2014/710/EC odgovara dosadašnjem tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou veleprodaje. Na osnovu ove odluke Agencija je sprovela postupak analize relevantnog tržišta što je detaljno opisano u regulatornom dokumentu „Analiza relevantnog tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište” (u daljem tekstu: Dokument) koji je u cjelosti sastavni dio ovog rješenja.

Utvrđivanje relevantnog tržišta predstavlja osnovu za sprovođenje analize tržišta, koja se sastoji od određivanja relevantnog tržišta i procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu i određivanja regulatornih obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

Nakon utvrđivanja relevantnog tržišta Agencija je, u skladu sa članom 64 stav 2 tačka 2 Zakona, pristupila određivanju relevantnog tržišta i procjeni postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, radi ocjene efikasnosti tržišne konkurencije na relevantnom tržištu. U svrhu procjene značajne tržišne snage operatora koja se radi na osnovu prikupljenih podataka, Agencija je uputila upitnike operatorima koji pružaju usluge javnih elektronskih komunikacija kojima je tražila set operativnih, statističkih i finansijskih podataka koji se odnose na poslovanje operatora u periodu 2014 – 2016. godina.

U cilju određivanja relevantnog tržišta, Agencija je prvo definisala tržište i njegovo geografsko područje. Agencija je odredila da relevantno tržište veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište obuhvata sledeće usluge, nezavisno od pristupne tehnologije koja se upotrebljava:

- bitstream uslugu, sa podrazumijevanim sljedećim tačkama preuzimanja saobraćaja između operatora koji pruža uslugu i operatora koji koristi uslugu:
  - o tačka pristupa na IP nivou,
  - o tačka pristupa na Ethernet nivou,
  - o tačka pristupa na DSLAM-u/OLT-u.
- uslugu širokopojasnog pristupa koju Crnogorski Telekom pruža za sopstvene potrebe.

Nezavisnost od upotrebljene pristupne tehnologije znači da pružanje navedenih usluga može biti na bazi bakarne parice, optičkog vlakna ili hibridnog rješenja (koje podrazumjeva korišćenje i bakarne parice i optičkog vlakna) i bez uticaja je na određenje navedenih usluga kao sastavnog dijela relevantnog tržišta.

Agencija je odredila da je relevantno tržište u geografskoj dimenziji cijela teritorija Crne Gore.

Nakon definisanja relevantnog tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, Agencija je pristupila procjeni postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, u cilju ocjene efikasnosti tržišne konkurencije.

Razmatranjem određenih kriterijuma iz člana 68 stav 1 Zakona za procjenu značajne tržišne snage na relevantnom tržištu veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, Agencija je utvrdila da Crnogorski Telekom A.D. Podgorica ima ekonomski uticaj koji mu omogućava značajan stepen nezavisnosti u odnosu na njegove konkurente i

korisnike. Iz tog razloga, Agencija je zaključila da je Crnogorski Telekom A.D. Podgorica operator sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište.

Agencija je sagledala sve potencijalne prepreke razvoju tržišne konkurencije, koje bi, u odsustvu *ex-ante* regulacije, mogle negativno uticati na interese krajnjih korisnika. Time je omogućeno određivanje regulatornih obaveza koje će, saglasno članu 69 stav 3, najefikasnije ukloniti uočene prepreke i zaštititi interese krajnjih korisnika.

Agencija je, na osnovu izvršene analize tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, utvrdila da ovo relevantno tržište nije dovoljno konkurentno i u skladu sa članom 69 stav 1 Zakona ovim rješenjem, kao je navedeno u tački 1, odredila Crnogorski Telekom A.D. Podgorica za operatora sa značajnom tržišnom snagom na ovom relevantnom tržištu.

Agencija je, takođe, ocijenila da u cilju daljeg podsticanja konkurencije na predmetnom relevantnom tržištu, Crnogorskom Telekomu treba naložiti mjere iz članova 71, 73, 74, 75 i 76 Zakona, odnosno sljedeće regulatorne obaveze:

1. Obaveza objavljivanja podataka;
2. Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
3. Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
4. Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja;
5. Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.

Navedene mjere naložene su uz primjenu načela proporcionalnosti i racionalnosti shodno članu 69 stav 3 Zakona.

Agencija je nakon okončanja postupka analize, nacrt Analize dostavila Crnogorskom Telekomu A.D., čime je pokrenula postupak javnih konsultacija u skladu sa članom 33 Zakona o elektronskim komunikacijama. Javne konsultacije su trajale od 11.07.2017. do 01.09.2017. godine. U postupku javnih konsultacija Crnogorski Telekom je dostavio komentare na nacrt analize. Agencija je razmotrila dostavljene komentare i dala svoje mišljenje na iste. Odgovori Agencije koji sadrže detaljnu stručnu obradu navedenih komentara te razloge i pojašnjenja prihvatanja odnosno neprihvatanja istih sadržani su kroz Listu komentara operatora kao prilog Dokumentu iz tačke 3 dispozitiva ovog rješenja. Takođe, Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore je dostavila izjašnjenje i mišljenje broj 02-254/2 od 15.09.2017. godine u odnosu na dokumente koji su bili predmet javnih konsultacija, kojim je istakla da je u potpunosti saglasna, u okviru svojih nadležnosti, sa predloženim tekstom nacrta dostavljenih akata. Tekst odgovora na komentare operatora na nacrt pripadajućeg dokumenta usvojen je na sjednici Savjeta od 05.10.2017. godine i objavljen na internet stranici Agencije. Agencija je sačinila konačan tekst dokumenta „Analiza relevantnog tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište” i na sjednici Savjeta Agencije održanoj dana 26.10.2017. godine Odlukom o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj 0902-7938/2 isti usvojila, sa komentarima o razlozima zbog kojih su pojedine primjedbe operatora odbijene i utvrdila obavezu donošenja rješenja kojim će biti naložene mjere predložene u tom Dokumentu. Konačan tekst Dokumenta „Analiza relevantnog tržišta veleprodajnog centralnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište” takođe je objavljen na internet stranici Agencije.

Operator iz stava 1 dispozitiva ovog rješenja obavezan je izvršavati sve regulatorne obaveze na način, pod uslovima i u rokovima kako je propisano u Dokumentu iz tačke 3 dispozitiva ovog rješenja.

Rješenje Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore broj 0102-5723/1 od 19.11.2013. godine, koje je Agencija donijela u postupku analize predmetnog relevantnog tržišta sprovedenog 2012. i 2013. godine, prestaje da važi danom ispunjenja obaveza iz stava 2. i 3. dispozitiva ovog rješenja, jer su u sprovedenom postupku analize predmetnog tržišta shodno Preporuci o relevantnim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija (2014/10/EU), određene regulatorne mjere, kako to stoji u tački 2 izreke ovog rješenja.

Ovo rješenje stupa na snagu danom uručenja operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog rješenja.

Članom 161 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, broj 56/14, 20/15, 37/17) propisano je da postupci koji do dana primjene ovog zakona nijesu pravosnažno okončani, okončaće se po odredbama Zakona o opštem upravnom postupku („Sl. list RCG“, broj 60/03, 32/11), sa kojih razloga je valjalo primijeniti taj zakon, jer je Zakon o upravnom postupku počeo da se primjenjuje od 01.07.2017. godine.

Shodno gore navedenom, odlučeno je kao u izreci rješenja.

PRAVNA POUKA

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog se u roku od 20 (dvadeset) dana od dana njegovog prijema može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Crne Gore.

PREDSJEDNIK SAVJETA
Dr Šaleta Đurović

